



**Gemeente
Amsterdam**

Archeologisch bureauonderzoek

Bestemmingsplan Hoofddorpplein- en Schinkelbuurt
BO 20-024 Amsterdam 2020
Monumenten en Archeologie

Inhoud

Inhoud	3
Samenvatting.....	4
Inleiding	5
1 Basisgegevens	6
2 Wet- en regelgeving	7
2.1 Algemeen.....	7
2.2 Rijk.....	7
2.3 Provincie Noord-Holland	7
2.4 Gemeente Amsterdam.....	8
2.5 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie	8
3 Historisch-geografische en archeologische inventarisatie.....	10
3.1 Geomorfologie en bodem algemeen	10
3.2 Historie algemeen	10
3.3 Historisch-geografische inventarisatie	12
3.3.1 Ontginningen	12
3.3.2 Vroege bewoning	13
3.3.3 Infrastructuur	14
3.3.4 Overtoomse buurt en omgeving.....	15
3.3.5 Verstedelijking	16
3.4 Archeologische inventarisatie van het plangebied	19
3.4.1 Archeologische Monumentenkaart	19
3.4.2 Vindplaatsen	19
3.4.3 Bodemopbouw.....	24
3.5 Conclusie: verwachtingsmodel.....	24
4 Archeologische verwachtingskaart	25
5 Archeologische beleidskaart.....	27
6 Conclusie	29
7 Bronnen.....	30
Appendix I: beleidsvarianten en stroomschema	31

Samenvatting

Monumenten en Archeologie heeft in opdracht van stadsdeel Zuid een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor bestemmingsplangebied Hoofddorpplein- en Schinkelbuurt, stadsdeel Zuid. Dit onderzoek is bedoeld om een beeld te krijgen van de ondergrondse cultuurhistorische waarden die in het plangebied aanwezig kunnen zijn, en ten gevolge van de reeds voorgenomen en eventuele toekomstige bouwontwikkelingen verstoord zullen worden.

Het bureauonderzoek gaat uit van een beknopt overzicht van de historisch-geografische ontwikkeling van het plangebied. Het historisch overzicht wordt aangevuld met archeologische informatie afkomstig van vindplaatsen in de omgeving van het plangebied. De historische en archeologische informatie over de ruimtelijke topografische ontwikkelingen is omgezet naar een beeld van archeologische verwachtingen.

De archeologische verwachting betreft vijf zones, zoals aangegeven op de verwachtingskaart (p. 25). Aan de hand van deze verwachtingskaart is een archeologische beleidskaart opgesteld, waarin de beleidsregels en maatregelen voor de vereiste archeologische monumentenzorg zijn vastgelegd. De beleidskaart telt eveneens vijf zones (p. 27). Hiervoor is gespecificeerd bij welke oppervlakte en diepte bodemingrepen zijn uitgezonderd van de archeologische onderzoeksplicht.

Wel geldt voor het gehele plangebied de wettelijke meldingsplicht. Dit houdt dat ook wanneer geen archeologisch onderzoek is vereist, en toch bodemvondsten worden gedaan waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat deze van archeologische waarde zijn, dit wordt gemeld bij Monumenten en Archeologie. In overleg met de ontwikkelaar worden vervolgens maatregelen getroffen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

Inleiding

Monumenten en Archeologie heeft in opdracht van Ruimte en Duurzaamheid een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor bestemmingsplan Hoofddorpplein- en Schinkelbuurt, stadsdeel Zuid. Het plangebied wordt ruwweg begrensd door het Surinameplein, Amstelveenseweg, Rijnsburgstraat en Westlandgracht.

Het bureauonderzoek geeft een overzicht van bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van historisch kaartmateriaal, relevante publicaties en archiefbronnen in samenhang met archeologische informatie over al bekende vindplaatsen in het plangebied en omgeving. Deze informatie is samengevat in een archeologisch verwachtingsmodel op basis waarvan de beleidsregels voor erfgoedzorg worden vastgelegd ten behoeve van het plan- en onderzoeksgebied.

In het bureauonderzoek komt een landschappelijke, historische en archeologische analyse van het plangebied (hoofdstuk 2) aan de orde. Hieruit volgt een archeologische verwachtingskaart (hoofdstuk 3), gekoppeld aan een beleidskaart (hoofdstuk 4) die inzichtelijk maakt bij welke oppervlakte en diepte bodemingrepen zijn uitgezonderd van de archeologische onderzoeksplicht.

1 Basisgegevens

Opdrachtgever

Opdrachtgever

Contactpersoon

Stadsdeel Zuid

E. Slotboom

Onderzoeksgebied

Provincie

Plaats

Stadsdeel

ARCHIS onderzoeksnummer

Centrum coördinaat

Noord-Holland

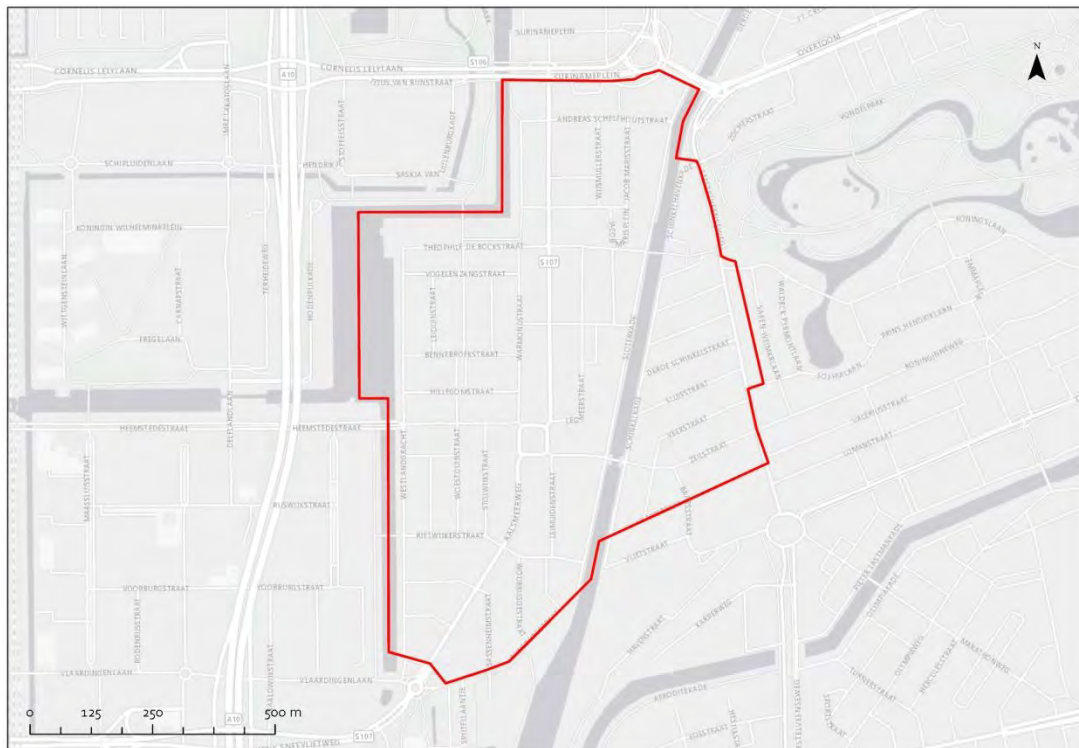
Amsterdam

Zuid

4813363100

X: 118.425

Y: 485.110



1 Het plangebied (rood omlijnd) op de topografische kaart van ESRI

2 Wet- en regelgeving

2.1 Algemeen

Het archeologisch erfgoed bestaat uit structuren, grondsporen en voorwerpen die in de bodem bewaard zijn gebleven. Deze materiële overblijfselen vormen een onderdeel van onze leefomgeving. Het beleid voor het archeologisch erfgoed heeft dan ook veel raakvlak met dat van de ruimtelijke ordening. Voor een optimale integratie van archeologie in de ruimtelijke ordening heeft het rijk onder andere de Monumentenwet 1988 en de Wet ruimtelijke ordening aangepast, en de Erfgoedwet geïntroduceerd. De Monumentenwet is per 1 juli 2016 vervallen, maar het deel dat betrekking heeft op de fysieke leefomgeving blijft via het Overgangsrecht in de Erfgoedwet van toepassing.¹

2.2 Rijk

In 1992 hebben de Europese ministers van Cultuur het Verdrag van Valletta opgesteld (ook bekend als het Verdrag van Malta). Deze culturele overeenkomst had tot doel om meer bewustzijn van het Europese erfgoed te creëren en in het bijzonder het Europese archeologische erfgoed voor toekomstige generaties beter in stand te houden.

In Nederland wordt aan dit uitgangspunt invulling gegeven door behoud van archeologisch erfgoed in de bodem (*in situ*) tijdens de planontwikkeling mee te wegen. Als behoud in de bodem (bijvoorbeeld door middel van technische maatregelen of plaanpassing) geen optie is, dan worden archeologische resten opgegraven (behoud *ex situ*). De initiatiefnemer van een ruimtelijk plan dat bodemverstoring tot gevolg heeft, is verantwoordelijk voor de planologische en de financiële inpassing van het archeologisch onderzoek.

In de Monumentenwet is een bepaling opgenomen dat in elk bestemmingsplan rekening moet worden gehouden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten archeologische waarden.² De Erfgoedwet bevat een verplichting om toevalsvondsten te melden (de zogenaamde meldingsplicht).³

2.3 Provincie Noord-Holland

Als toetsingskader voor bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen gebruikt de provincie Noord-Holland de structuurvisie, de leidraad Landschap en Cultuurhistorie en de Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie (ILC).⁴ Op grond van de Wro dienen gemeenten bij de vaststelling van bestemmingsplannen, projectbesluiten en beheersverordeningen de Provinciale Ruimtelijke

¹ Hoofdstuk 9 Erfgoedwet 2016.

² Artikel 9.1 Erfgoedwet (overgangsrecht); Artikel 38a lid 1 van de gewijzigde Monumentenwet schrijft hierover dat *De gemeenteraad bij vaststelling van een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 3.1 van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond, rekening houdt met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten. Met 'monument' wordt hier een (onbeschermde) archeologisch monument bedoeld, ofwel alle terreinen welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde* (art. 1 Monumentenwet).

³ Artikel 5.10, tweede lid, Erfgoedwet 2016.

⁴ Provincie Noord-Holland, 2010.

Verordening in acht te nemen. Op de ILC zijn o.a. archeologisch verwachtingsvolle gebieden opgenomen. Naast de ILC beheert de provincie de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van het rijk. Op de AMK staan de beschermde archeologische monumenten, de terreinen van zeer hoge en hoge archeologische waarde en de gebieden met een archeologische betekenis. De waardestellingen van de ILC en AMK zijn bedoeld als algemene indicaties die per specifiek plangebied nadere invulling en precisering nodig hebben.

2.4 Gemeente Amsterdam

De gemeente Amsterdam vindt het belangrijk dat archeologie vroegtijdig in ruimtelijke ordeningsprocessen wordt geïntegreerd.⁵ Hiermee worden twee doelen gediend. Ten eerste een efficiënte voortgang en kostenbeheersing van bouwprocessen. En ten tweede een kwalitatief goed en stadsbreed uniform beheer van het archeologische erfgoed.

Op basis van de resultaten uit het archeologisch bureauonderzoek wordt bepaald of in het bestemmingsplan regels met betrekking tot archeologie moeten worden opgenomen. De Monumentenwet biedt een tweetal mogelijkheden (artikelen 39-40) die Monumenten en Archeologie heeft uitgewerkt in de modelregels archeologie.

De bescherming van (verwachte) archeologische waarden in een bestemmingsplan wordt geregeld met een omgevingsgunning als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Aan een omgevingsvergunning zijn bouwregels verbonden: die bepalen dat in het belang van de archeologische monumentenzorg de aanvrager van een omgevingsvergunning een archeologisch rapport met selectiebesluit dient te overleggen. Daarnaast kan in het bestemmingsplan worden opgenomen dat een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd voor het uitvoeren van aanlegwerkzaamheden.

Aan een omgevingsvergunning kunnen voorschriften worden verbonden. Dit houdt in dat aan de vergunning de verplichting wordt gekoppeld om technische maatregelen tot behoud te treffen, om de archeologische resten op te graven of om de werkzaamheden te laten begeleiden door een archeoloog.

De bouwregels en de omgevingsvergunning voor aanlegwerkzaamheden bevatten daarnaast uitzonderingen die duidelijk maken in welke gevallen archeologisch onderzoek niet nodig is. In Amsterdam gelden elf beleidsvarianten, zoals de uitzondering van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of ondieper dan de 19de- of 20ste-eeuwse ophogingen (Appendix: Beleidsvarianten). In de praktijk komen per plangebied meestal twee tot zes varianten voor.

2.5 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie

De uitvoering van archeologisch onderzoek is gebonden aan de Beoordelingsrichtlijn Archeologie (BRL SIKB 4000) en daarmee samenhangend de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA). De KNA gaat uit van een gefaseerde aanpak. Er wordt onder meer onderscheid gemaakt tussen Bureauonderzoek, een Inventariserend Veldonderzoek, en het doen van Opgravingen (Appendix: stroomschema).

⁵ Monumenten en Archeologie, 2016.

Het inventariserend veldonderzoek is bedoeld om de resultaten van het bureauonderzoek te toetsen. Het geeft inzicht in de aanwezigheid en toestand van de archeologische overblijfselen in de bodem. Een opgraving wordt uitgevoerd wanneer er sprake is van een vindplaats met waardevolle archeologische resten. Archeologisch veldonderzoek wordt, afhankelijk van de bodemingreep en de verwachting, voorafgaand aan of tijdens de civieltechnische werkzaamheden (variant archeologische begeleiding) uitgevoerd. Elke onderzoeksfase wordt afgesloten met een selectiebesluit. Hierin wordt vastgesteld welke delen van een plangebied in aanmerking komen voor verder archeologisch onderzoek of voor bescherming en welke delen van het plangebied worden vrijgegeven.

Voor archeologisch veldonderzoek is een Programma van Eisen (PvE) vereist. Hierin zijn de kwalitatieve randvoorwaarden en onderzoeksvragen voor het werk vastgelegd. Het vormt de basis voor verdere planning en kostenraming. Het laten opstellen ervan behoort tot de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer van het bouwplan.

3 Historisch-geografische en archeologische inventarisatie

3.1 Geomorfologie en bodem algemeen

Het huidige natuurlijke landschap in en om Amsterdam is in grote mate bepaald door de landschapsvorming in het Holoceen. Dat is de geologische periode na de laatste IJstijd (vanaf ca. 10.000 v.Chr.). Er heerste toen een gematigd klimaat waarin in enkele duizenden jaren grote pakketten veen groeiden in de kuststreek. Dit Hollandveen bevindt zich in de huidige ondergrond op gemiddeld NAP -2 à 3 m.

Het natuurlijke landschap werd vanwege grootschalige veenontginningen vanaf de 12de eeuw omgevormd tot een veenweidegebied. Aan de noordzijde van het IJ, in Waterland, begon deze ontwikkeling al in de 10de eeuw. Aangezien de waterhuishouding een cruciale rol speelde bij de veenontginningen, begon tegelijkertijd de aanleg van het stelsel van (zee)dijken ter bescherming van het nieuwe bouw- en akkerland. Later, in de 17de en 18de eeuw, volgden de droogmakerijen waarbij grote watergebieden in Noord-Holland werden ingepolderd.

3.2 Historie algemeen

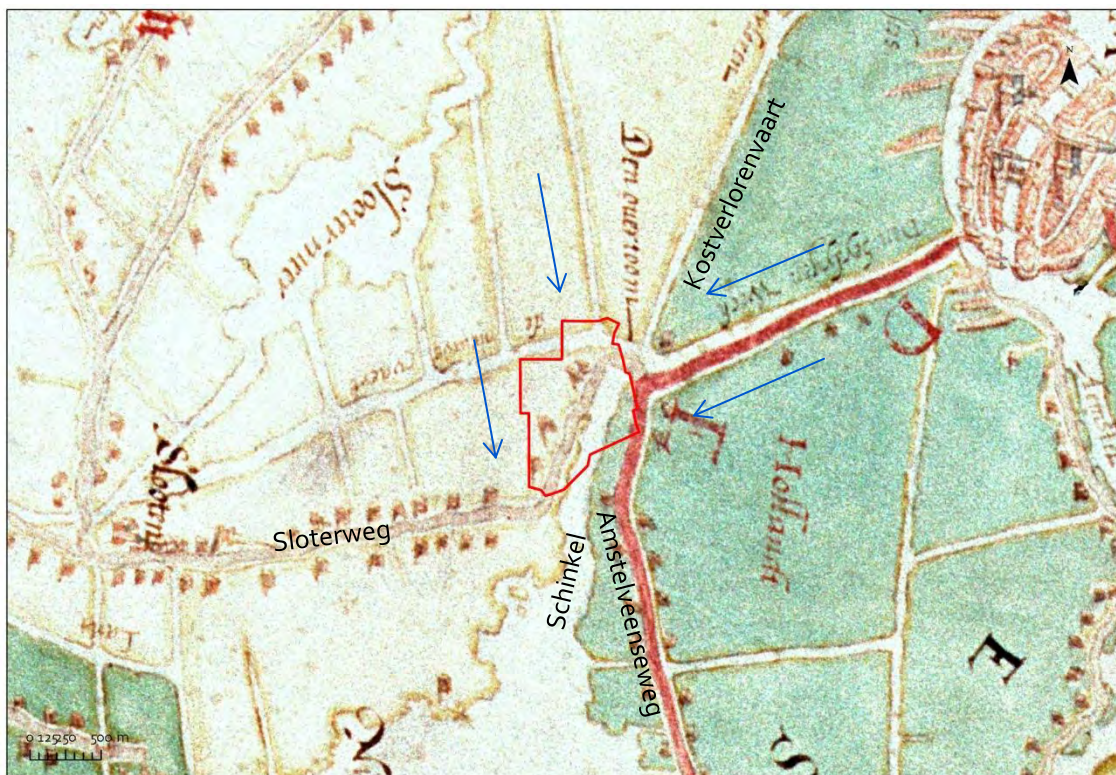
De vroegste sporen van menselijke bewoning of activiteiten binnen het gemeentelijk gebied van Amsterdam gaan, zo blijkt uit recente vondsten in de Noord/Zuidlijn bouwputten op het Damrak en Rokin, terug tot het late Neolithicum (ca. 2400 v. Chr.). Ook rond de stad, op vooral de hoger gelegen strandwallen, zijn dergelijke oude vindplaatsen bekend. De oudste stedelijke bewoningssporen, voor zover nu archeologisch bekend, beginnen eind 12de eeuw en zijn teruggevonden aan de Nieuwendijk / Kalverstraat en de Warmoesstraat/Nes. Met de aanleg van de (Nieuwezijds en Oudezijds) voorburgwallen in de 14de eeuw startte het proces van stadsvorming. De laatmiddeleeuwse stad was omsloten door het huidige Singel aan de westkant en de Geldersekade en Kloveniersburgwal aan de oostkant. In de periode 1585-1663 groeide de stad explosief door vier stadsuitbreidingen. Ten tijde van de Eerste Uitleg (1585-1586) verplaatste de stadsrand zich naar de huidige Herengracht en de Oudeschans. Bij de Tweede Uitleg (1592-1596) kwamen er vier nieuwe woon- en werkeilanden (Marken, Uilenburg, Rapenburg en Vlooienburg) aan de oostkant van de stad. In 1613 ontstond met de Derde Uitleg aan de westzijde van de stad de woon- en werkbuurten de Jordaan en het eerste deel van de grachtengordel tot aan de Leidsegracht. Met de Vierde Uitleg van 1663 werd in de Gouden Eeuw het halfcirkelvormige stadsplan van Amsterdam voltooid. Het oostelijk deel van de grachtengordel werd aangelegd over de Amstel en aan het IJ kwamen de drie oostelijke haveneilanden Kattenburg, Wittenburg, Oostenburg.

De eerste woonwijken buiten de Singelgracht ontstonden naar aanleiding van het uitbreidingsplan Kalff in 1877, gevolgd door een tweede ring na annexatie van grote delen van de gemeenten Nieuwer-Amstel en Sloten in 1896. De 20ste-eeuwse groei van de stad valt uiteen in vier fasen. Tussen 1915 en 1940 werd in Noord, Oost, Zuid en West de Gordel 20-40 gebouwd. Deze werd gevolgd door de naoorlogse tuinsteden in West, Buitenveldert en Noord, en in de jaren zestig en zeventig door het volbouwen van de Bijlmermeerpolder. Met IJburg borduurt de stad begin

21ste eeuw weer voort op het concept van vier eeuwen tevoren, het creëren van stedelijk areaal in en aan het IJ. Daarnaast wordt door de bouw van woningen binnen het bestaande stedelijk gebied ingezet op verdichting van de stad.

3.3 Historisch-geografische inventarisatie

Het plangebied wordt ruwweg begrensd door het Surinameplein, Amstelveenseweg, Rijsburgstraat en Westlandgracht. In historisch opzicht maakt dit gebied deel uit van een vroegere waterstaatkundige eenheid binnen het Hollandse veengebied: de Sloterpolder en voor een klein deel de Binnendijkse Buitenveldersepolder. Voor de historisch-geografische analyse van dit gebied zijn verschillende cartografische bronnen gebruikt, waaronder de kaarten van Bilhamer (1570), Visscher (ca. 1700), het kadastraal minuutplan (1832), de kaart van Scheltema (1900) en Publieke Werken (1929).



2 Het onderzoeksgebied (rood omlijnd) op de kaart van Bilhamer, ca. 1570 (AAGV). De blauwe pijlen geven de richting van de ontginning van het oorspronkelijke veengebied aan

3.3.1 Ontginningen

Tot in de zoste eeuw maakte het plangebied deel uit van het veenweidelandschap rondom Amsterdam. Dit landschap was in belangrijke mate tot stand gekomen tijdens de ontginning van het Hollandse veengebied. In de 11de/12de eeuw trokken de eerste ontginningsboeren het plaatselijke veenlandschap in, en werd het plangebied geschikt gemaakt voor bewoning en landbouw.⁶ Vanuit de bestaande waterlopen, zoals de Slochter – de voorloper van het Slotermeer – in het westen en de Amstel in het oosten werden loodrecht op de natuurlijke verhogingen in het landschap sloten gegraven, zodat het veen kon ontwateren en vruchtbaar akkerland ontstond

⁶ Stol 1993, 29; Borger 1987, 16-17.

(afb. 2).⁷ In beide ontginningsgebieden werd gegraven richting een langgerekte, hoog opgegroeide veenrug die ongeveer het tracé van de Schinkel en Kostverlorenvaart volgde (2.3.2). Deze vaarwegen hebben waarschijnlijk hun oorsprong in een scheidingssloot die op de top van de veenrug, waar de twee ontginningsgebieden bij elkaar kwamen, werd gegraven.⁸

Het ontginningsproces verliep volgens het recht van vrije opstrek, waarbij de lengte van de kavel niet vooraf was vastgesteld, maar werd bepaald door natuurlijke barrières of door aanspraak van anderen op reeds ontgonnen gebieden. Het recht van vrije opstrek resulteerde in zeer lange percelen, ook wel weren genoemd. Aan de uiteindes ervan werd een achterkade – een veendijk en dwarssloot – aangelegd, die de landerijen moest beschermen tegen water uit onontgonnen gebied en vaak als basis diende voor nieuwe ontginningen. De Sloterweg komt voort uit een dergelijke achterkade, en vormde de zuidelijke begrenzing van de ontginningen vanuit de Slochter. Ook de Amstelveenseweg – tot 1898 Veenweg genaamd – heeft zijn oorsprong in een achterkade (afb. 2).

3.3.2 Vroege bewoning

De grootschalige ontwatering van het veengebied (zie 3.3.1) zette een onomkeerbaar proces van bodemdaling in werking, waardoor de landerijen geleidelijk weer vernatten en hun bruikbaarheid als akkergrond verloren. De ontginningsboeren waren daarom telkens genoodzaakt nieuw veen in cultuur te brengen en hun boerderijen mee te verhuizen met het beschikbare akkerland.⁹ Nederzettingen uit de ontginningsperiode worden daarom gekenmerkt door een vrij diffuse spreiding van opgeworpen huisplaatsen (terpen). Met het verdwijnen van de laatste geschikte akkergronden gedurende de 12de en 13de eeuw werden deze oudste nederzettingen verlaten en hergroepeerden de bewoners zich in lintdorpen langs de achterkaden, die tevens golden als de belangrijkste landwegen.¹⁰

De bewoningsgeschiedenis van de omgeving van de Sloterpolder past in deze algemene ontwikkeling. Afgaande op de oudste aangetoonde bewoningssporen in Sloten (zie 3.4.2) verplaatste de bewoning zich omstreeks 1200 naar de achterkade van het ontginningsgebied – de Sloterweg.¹¹ De lintbewoning die daar ontstond beperkte zich niet tot de huidige dorpskern, maar strekte zich al in een vroege fase verder uit langs de weg, zo blijkt uit de archeologisch vastgestelde aanwezigheid van een 13de-eeuwse huisterp op het perceel Sloterweg 910 (zie 3.4.2). Afgaande op de bewoningsresten uit de periode 1200-1500 die zijn aangetoond langs de Amstelveenseweg past ook de bewoningsontwikkeling van de Buitenveldersepolder in een dergelijk beeld.¹²

⁷ De Bont 2009, 464, 560.

⁸ De 'Grote Hollandse Waterscheiding' (De Bont 2009); de Bont 2014, 74-75.

⁹ Stol 1993, 29; Borger 1987, 16-17.

¹⁰ De Bont 2009, 577.

¹¹ MenA vindplaatsen SLO1, SLO2, SLO3, SLO4; Voor de vroege ontwikkeling van Sloten, zie De Cock 1965, 140.

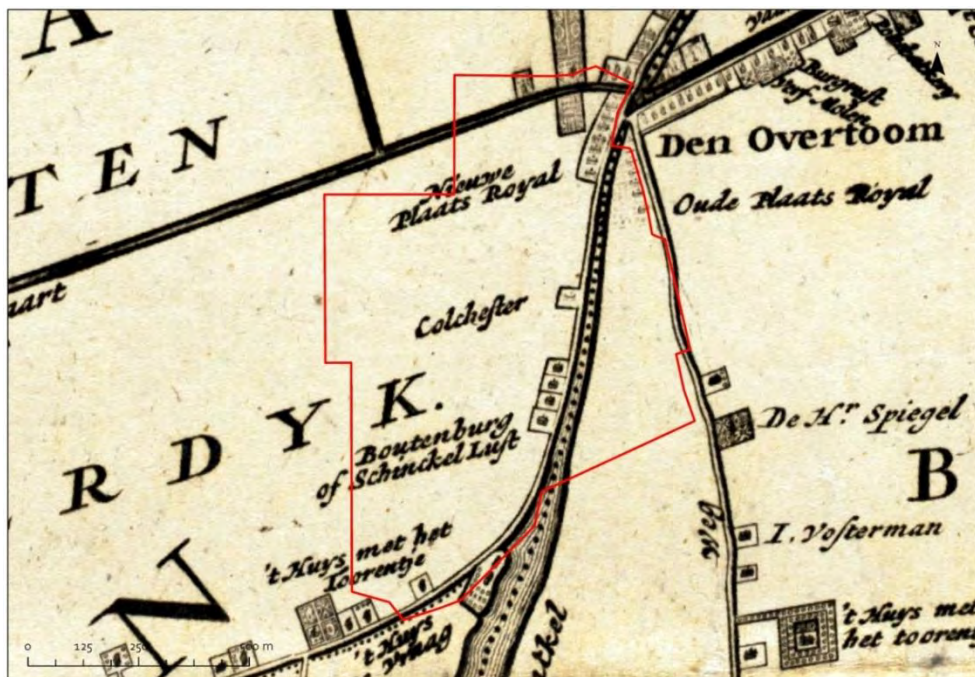
¹² MenA vindplaats AVW.

3.3.3 Infrastructuur

Met de snelle groei van Amsterdam ontwikkelde de Sloterweg zich van een eenvoudig pad op een veendijk tot een belangrijke stedelijke ontsluitingsweg. Bepalend hierin was het Mirakel van Amsterdam, dat de stad in 1345 in één klap tot een bedevaartsoord maakte. Om de grote toestroom van pelgrims te faciliteren werd het pad tussen Sloten en Amsterdam verbeterd en omgedoopt tot de *Heiligeweg*. Waarschijnlijk dateert ook de Slotervaart – een belangrijke verbinding tussen Amsterdam en het agrarische achterland in de Sloterpolder – uit deze periode. De Veenweg of Amstelveenseweg vormde de belangrijkste zuidelijke ontsluitingsweg van de stad. (afb. 2)

In 1413 kreeg het Hoogheemraadschap van het Rijnland grafelijke toestemming om de wetering tussen het Nieuwe Meer, de Schinkel en het IJ te verbreden en spuisluizen te plaatsen in de zeedijk bij het IJ. Omdat Amsterdam vreesde dat de sluizen door vijanden misbruikt zouden worden om de stad onder water te zetten, liet het stadsbestuur deze kort na de aanleg dichtten. Het graven van het kanaal leek aanvankelijk dus voor niets te zijn geweest; een mogelijke verklaring voor de benaming 'Kostverlorenvaart'. Het kanaal vond echter al gauw veelvuldig gebruik als snelle scheepvaartverbinding met het Haarlemmermeer en de steden ten zuiden van Amsterdam.¹³

Een andere naamsverklaring voor de Kostverlorenvaart volgt uit de verbreding van de sloot langs de Heiligeweg tot de Heiligewegsevaart in 1430, waardoor al snel een efficiëntere verbinding met het Haarlemmermeer tot stand kwam.¹⁴



3 Het onderzoeksgebied (rood omlijnd) op de kaart van Visscher, ca. 1700 (SAA)

¹³ Heijdra 2004, 13.

¹⁴ Heijdra 2001, 10.

Door het toegenomen verkeer over deze nieuwe waterwegen raakte de oude waterverbinding via de Spaarne in onbruik, waardoor met name de stad Haarlem tolgeld misliep. Het bestuur van Haarlem dwong daarom bij de graaf af dat de vaart werd afgedamd. De dam kwam halverwege de 15de eeuw te liggen in de Schinkel, waar de Amstelveenseweg aansloot op de Sloterkade. Schippers wisten de blokkade echter al gauw te omzeilen door de plaatsing van een overhaal of 'overtoom' op de dam, waarmee schepen over het droge naar het achtergelegen water konden worden gesleept (afb. 3, 4).¹⁵ De oorspronkelijke dam werd in 1573 geheel afgegraven en vervangen door een nieuwe dam met overtoom. Pas in 1808 kwam een einde aan het overtoomstelsel toen deze door schutsluizen werd vervangen.¹⁶



4 Gezicht op de Overtoomse Buurt vanuit het oosten, met linksachter het Aalsmeerder Veerhuis, in het midden de Overtoom tussen Kostverlorenvaart en Schinkel, rechts de overhaal naar de Slotervaart, links op de voorgrond het begin van de Amstelveenseweg. Tekening door Nicolaas Aartman, 1755 (SAA 010097010721)

3.3.4 Overtoomse buurt en omgeving

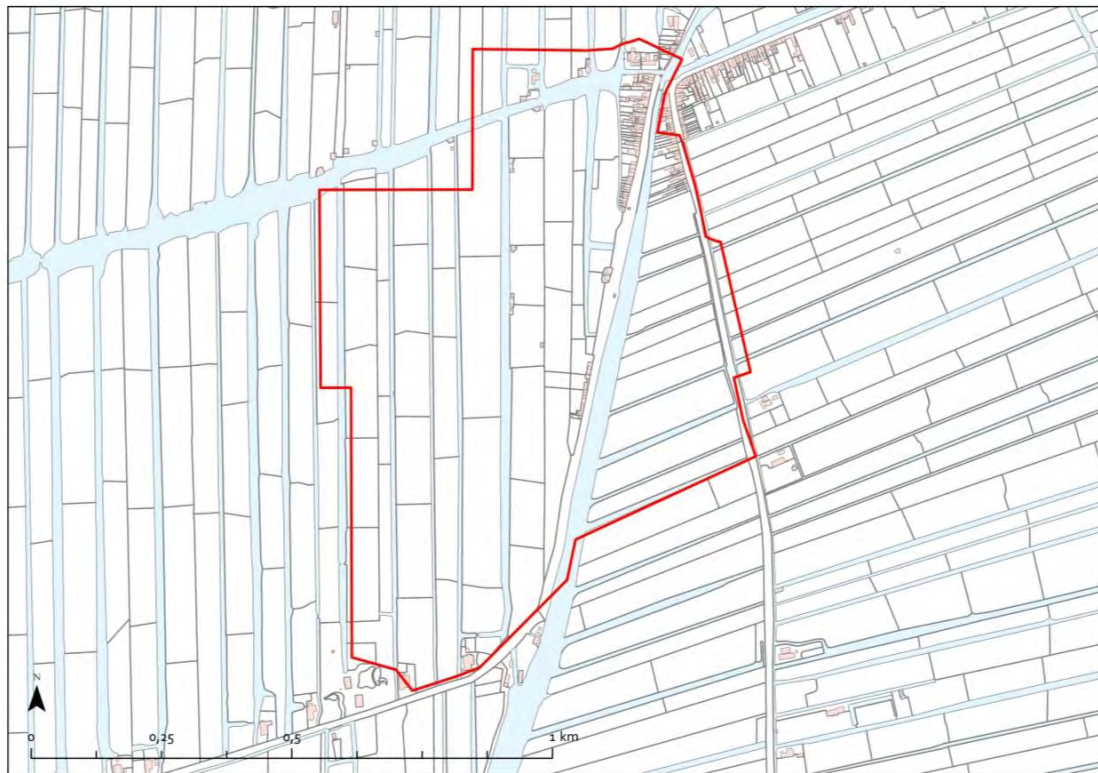
Met het toenemende belang van Amsterdam als handelscentrum en bedevaartsplaats (3.3.3) verschenen langs de belangrijkste toegangswegen tot de stad allerlei faciliteiten gericht op reizigers. Vooral het gebied rond de Overtoom, waar de verschillende land- en waterwegen bij elkaar kwamen, goederen werden overgeslagen en de veerbotten naar Aalsmeer en Leiden vertrokken, was een aantrekkelijke vestigingsplaats voor herbergiers en uitbaters van uitspanningen. Vanaf de 16de eeuw groeide de Overtoomse Buurt uit tot een buurtschap met stedelijke trekken (afb. 4). Gedurende de 18de eeuw werden veel herbergen en boerderijen door

¹⁵ Kruizinga 2002, 439-440, 814.

¹⁶ Heijdra 2004, 13-14.

de gegoede burgerij verbouwd tot luxe buitenplaatsen, die vaak bestonden uit een groot herenhuis omgeven door moes- en siertuinen.

Op de kaart van Visscher staan enkele van deze herbergen, boerderijen en buitenplaatsen met naam vermeld (afb. 3). Zo waren er omstreeks 1700 langs de Sloterweg de huizen *Colchester*, *de Nieuwe Plaats Royaal*, *Boutenburg* / *Schinckel Lust*. Ten oosten van de Schinkel stond onder meer de 17de-eeuwse herberg *de Oude Plaats Royaal*, een uitspanning die in de 18de eeuw plaats maakte voor de katoendrukkerij 'Buytendruk' met een aantal kleine arbeiderswoningen. Op het kadastraal minuutplan van 1832 zijn de meeste bebouwde percelen uit de tijd van de kaart van Visscher nog nauwkeurig weergegeven (afb. 5). In de loop van de 19de en vroege 20ste eeuw werden de meeste gebouwen echter afgebroken. Een van de weinige overgebleven gebouwen van deze Overtoomse Buurt is het *Aalsmeerder Veerhuis* uit 1634, die ook enige tijd in gebruik was als herberg *de Bonte Os* (afb. 4, 8).¹⁷



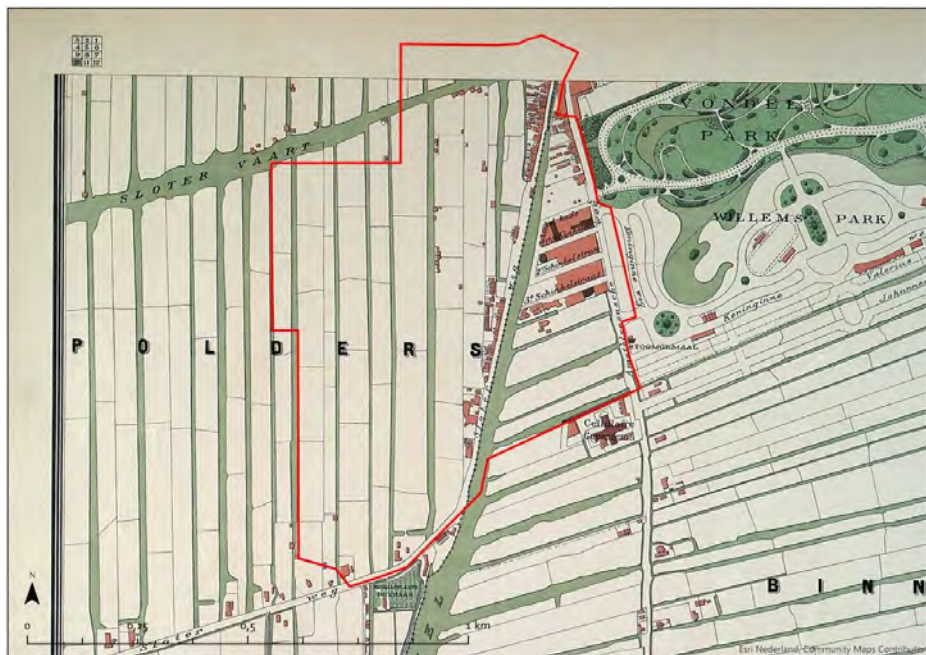
5 Het onderzoeksgebied (rood omlijnd) op het kadastraal minuutplan van 1832 (versie HisGIS)

3.3.5 Verstedelijking

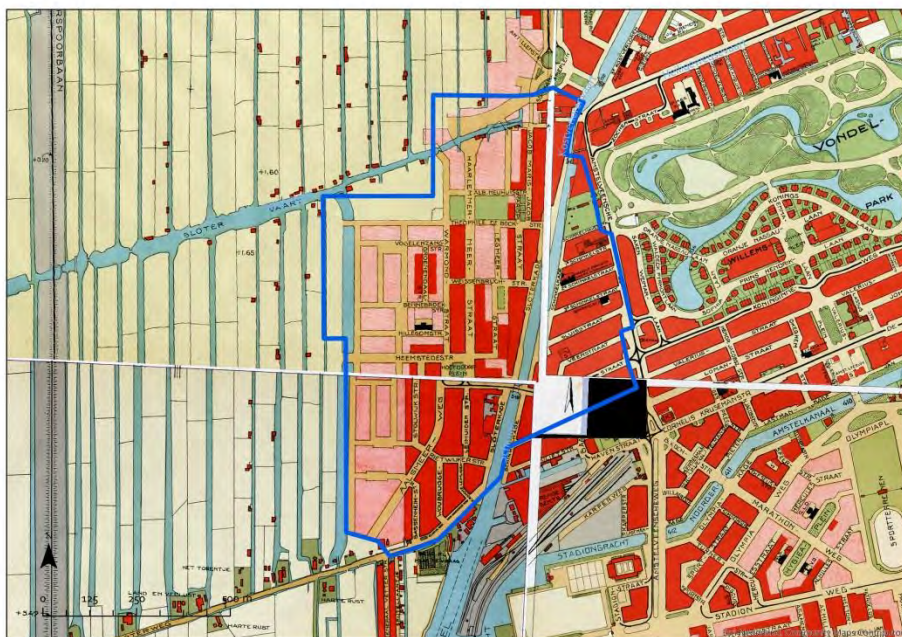
Tot omstreeks 1900 was de bebouwing van het plangebied geconcentreerd in de Overtoomse buurt. De meeste buitenplaatsen en uitspanningen waren in de loop van de 19de eeuw verdwenen, en het gebied had vooral een landelijk karakter. Hierin kwam verandering na de annexatie van de gemeente Nieuwer-Amstel, aan de oostzijde van de Schinkel, in 1896 door de gemeente

¹⁷ Rijksmonument 5495.

Amsterdam. Hier werden de eerste percelen opgehoogd naar stadspeil en met dichte woonblokken overbouwd (afb. 6). De annexatie van de buurgemeente Sloten volgde in 1921. Dit gebied werd geïncorporeerd in plan West. De resterende bebouwing, met uitzondering van een deel van de Overtoomse Buurt (afb. 8) werd in de jaren daarop afgebroken en het polderland bouwrijp gemaakt door dit met grote hoeveelheden zand op te hogen tot stadspeil. Het tracé van de Sloterweg bleef behouden in de vorm van de Rijnsburgstraat (afb. 7).¹⁸



6 Het onderzoeksgebied (rood omlijnd) op de kaart van Scheltema, 1900 (SAA)



7 Het onderzoeksgebied (blauw omlijnd) op de kaart van Publieke Werken, 1929 (SAA)

¹⁸ Kruizinga 2002, 1012.

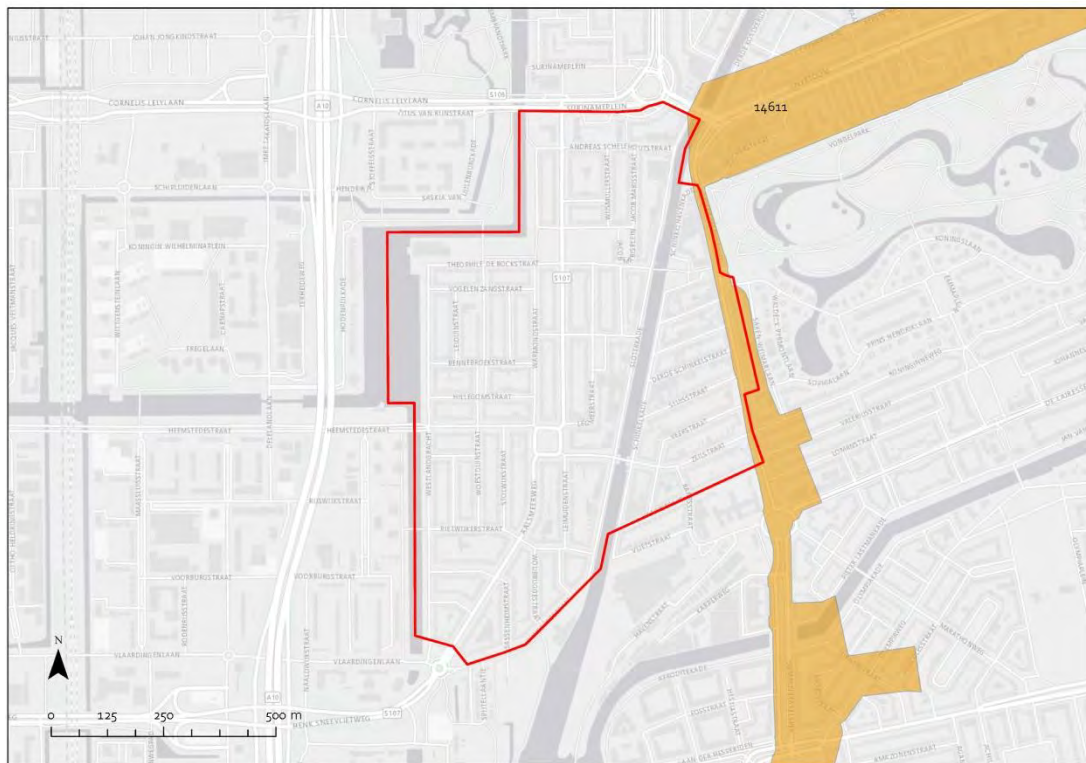


8 De Sloterkade in 1965, met centraal het Aalsmeerder Veerhuis,, foto door C. P. Schaap 1965 (MenA)

3.4 Archeologische inventarisatie van het plangebied

3.4.1 Archeologische Monumentenkaart

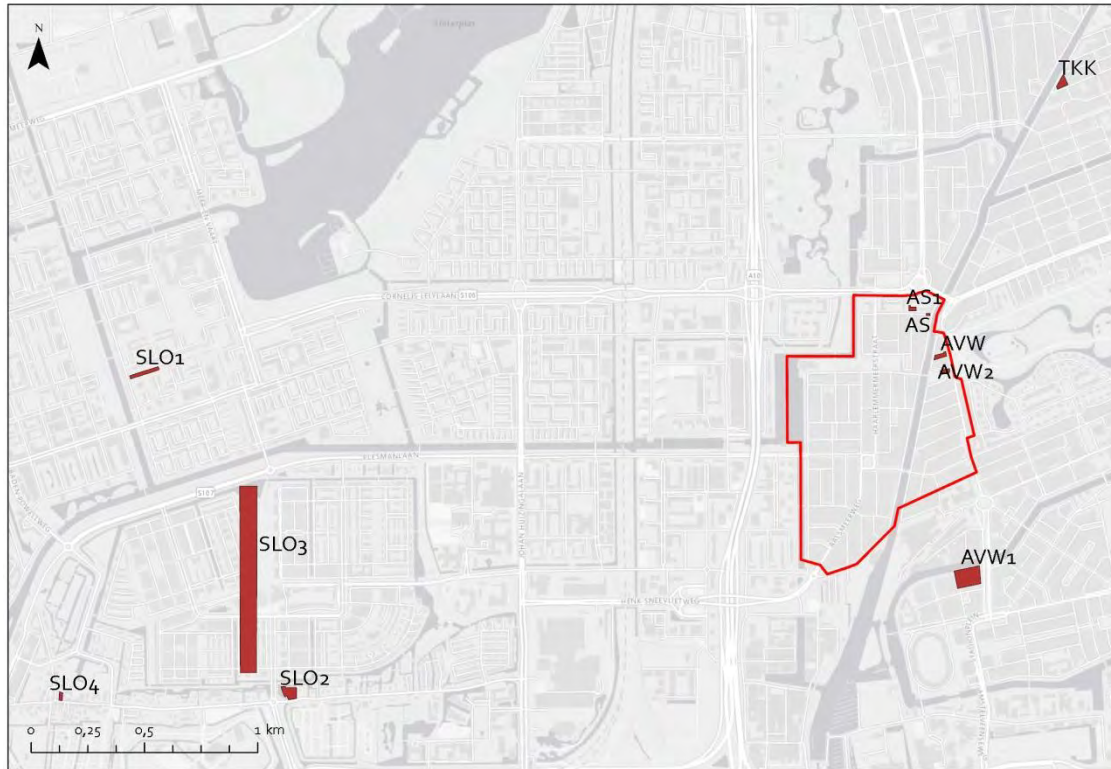
Binnen het plangebied zijn volgens de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed geen archeologische monumenten aangewezen. Wel heeft het plangebied een overlap met een zone van archeologische (verwachtings)waarde (de Amsterdamse binnenstad en aangrenzende voorstedelijke bebouwing; AMK-nr. 14611; afb. 9). De Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de Provincie Noord-Holland komt overeen met het AMK-kaartbeeld. De verwachtingen op deze kaarten zijn algemeen van aard en dienen in het geval van planvorming nader te worden uitgewerkt. Een inhoudelijke en ruimtelijke specificatie van de archeologische verwachtingen volgt in hoofdstuk 4.



9 Het onderzoeksgebied (rood omlijnd) op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK), met in oranje de zones met een hoge archeologische (verwachtings)waarde (RCE)

3.4.2 Vindplaatsen

In het plangebied zijn vier archeologische veldonderzoeken uitgevoerd. Daarnaast zijn in de nabije omgeving veldonderzoeken uitgevoerd die indicatief zijn voor de archeologische verwachting binnen het plangebied (afb. 10). De resultaten van deze onderzoeken dienen hier als toets van de veronderstelde bewoningsgeschiedenis van het plangebied, en bieden bovendien een inzicht in de aard, kwaliteit en diepteligging van de archeologische resten die in het plangebied zijn te verwachten. De vindplaatsen worden hieronder kort beschreven.



10 Het onderzoeksgebied (rood omlijnd) en de vindplaatsen (donkerrood)

Andreas Schelfhoutstraat (AS)

De vondst van enkele kogelpotfragmenten bij de aanleg van een diepriool aan de Andreas Schelfhoutstraat in juni 2005 was aanleiding voor een archeologische waarneming. Onder het 1,80 á 1,90 m dikke zoste-eeuwse zandpakket bevond zich een eerste veenophoging met daarin een 17de-eeuwse bakstenen waterput, gefundeerd op een houten wagenwiel. Uit de stratigrafische situatie van de rioolsleuf kon niet worden vastgesteld of de kogelpotfragmenten op 13de-eeuwse bewoning wezen of dat ze afkomstig waren uit de 17de-eeuwse ophogingslaag.¹⁹

Andreas Schelfhoutstraat 54 (AS1)

Bij een waarneming in 2014 ter hoogte van de Slotervaart bleek de voormalige vaarweg in de zoste eeuw geheel te zijn uitgebaggerd en vervolgens te zijn opgevuld met zand. Sporen van de waterbodem waren niet aanwezig.²⁰

Amstelveenseweg 96-104 (AVW)

Bij een opgraving van een perceel langs de Amstelveenseweg in 1998 werd de aanzet van een terp aangetroffen, die vanaf het einde van de 12de eeuw tot in de 15de eeuw in gebruik is geweest (afb. 11). Uit de vroegste fase van de terp dateerde ook een deel van de terpsloot. In een brede sloot uit de tijd van de boerderij werd veel huisraad aangetroffen zoals kookpotten, Italiaans aardewerk,

¹⁹ Archief MenA.

²⁰ Archief MenA.

steengoed kannen, tinnen lepels en poppenbedje van aardewerk. De terpophogingen werden afgedekt door de resten van een 17de-eeuwse driebeukige, bakstenen boerderij.²¹



11 Ophogingslagen van een middeleeuwse huisplaats aan de Amstelveenseweg (vindplaats AVW)

Frans Ottenstadion (AVW1)

In 2004 is op het terrein van het Frans Ottenstadion aan de Amstelveenseweg (AVW1) een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) uitgevoerd. Hoewel de archeologische waarnemingen werden belemmerd door voortdurend afkalvend zand, werd duidelijk dat onder het 2,5 tot 4 m dikke twintigste-eeuwse ophogingspakket geen archeologische sporen of resten van een historisch loopvlak aanwezig waren. Waarschijnlijk is het oorspronkelijke maaiveld van het veenweidegebied ter plaatse afgegraven voordat het terrein werd opgespoten met zand, of is deze bodemlaag onherkenbaar samengeperst door de druk van het bovengelegen ophogingspakket.²²

Amstelveenseweg 122 (AVW2)

In 2015 werd een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op het plangebied Schinkelhaven, gelegen tussen de Schinkel en de Amstelveenseweg. Uit de bodemopbouw en vondsten bleek dat het terrein in 1725-1750 voor het eerst werd opgehoogd (van NAP -2,2 m tot NAP -0,6 m). Dit betekent dat de natuurlijke veenondergrond lange tijd als maaiveld in dit deel van de plattelandspenierie was aangehouden. Na de ophoging is een sloot parallel aan de

²¹ Baart 1999, 337

²² Gawronski & Veerkamp 2007, 10-12.

Amstelveenseweg aangelegd, hetgeen wijst op de noodzaak van een goede afwatering. Mogelijk verklaart de drassigheid van de ondergrond de relatief late ontwikkeling van het gebied langs de Schinkel.²³

Hoekenespad (SLO1)

In 1984 is een opgraving uitgevoerd aan het Hoekenespad, op de vermoedelijke locatie van het Oude Kerkhof en het 11de-eeuwse Sloten. Onder het 2 meter dikke zandpakket zijn fragmenten van 11de- en 12de-eeuws aardewerk aangetroffen. Sporen van een kerkhof of van bewoning ter bleken echter niet aanwezig.²⁴

Sloterweg (SLO2)

In 1986 is een opgraving uitgevoerd op de kruising van de Sloterweg met de Anderlechtlaan. Hierbij is een huisterp van kleizoden met daarop delen van een vloer en haard uit c. 1500 gedocumenteerd (afb. 12). De oudste fase van de terp is in het laatste kwart van de 13de eeuw opgeworpen en hield verband met een uitbreiding of intensivering rond de ontginningsactiviteiten van het dorp Sloten.²⁵

Louwesweg (SLO3)

Tijdens een boor- en proefsleuvenonderzoek aan de Louwesweg in 1988 is een laatmiddeleeuwse dijk gedocumenteerd. Er zijn geen huisterpen aangetroffen, wat suggereert dat er geen tussenfasen zijn geweest in de verplaatsing van het oude dorp Sloten naar de huidige locatie.²⁶



12 Bakstenen vloer van omstreeks 1500 op het perceel Sloterweg 910 (SLO2)

²³ Gawronski & Veerkamp 2016

²⁴ Archief MenA.

²⁵ Archief MenA.

²⁶ Archief MenA.

Dorsplein Sloten (SLO4)

In 1991 is een opgraving uitgevoerd van twee percelen op het Dorpsplein van Sloten. Er bleek sprake van een dichte opeenstapeling van (terp)ophogingen en woonniveau's die terugging tot de periode 1175-1200. Dit oudste bewoningsniveau werd afgedekt door sporen van meerdere laatmiddeleeuwse boerderijen. In de 16de eeuw werd het terrein bebouwd met onder meer een herberg en rechthuis.²⁷

Sloterweg 1269 (SLO9)

In 2018-2019 is een Inventariserend Veldonderzoek uitgevoerd op een nieuwbouwlocatie op het perceel Sloterweg 1269. In tegenstelling tot het dorpsplein aan de noordzijde van de Sloterweg (zie vindplaats SLO4) bleek de bewoning van het perceel op zijn vroegst te dateren vanaf de 14de/15de eeuw, en uit slechts één middeleeuwse fase te bestaan. Verdere bouwontwikkeling van het perceel volgde vanaf de 17de/18de eeuw.²⁸



13 Fundering op tonnen van een houten gebouw (TKK).

Tweede Kostverlorenkade 105-109 (TKK)

In januari 2006 werd voorafgaand aan het nieuwbouwproject Tweede Kostverlorenkade 105-109 een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) ingelast. Het bodemonderzoek wees uit dat het terrein in de tweede helft van de 17de eeuw bouwrijp was gemaakt door het op te hogen. De oudste

²⁷ Archief MenA.

²⁸ Jayasena & Terhorst (in prep.).

bouwsporen bestonden uit een bestrating van ijsselsteentjes uit het einde van de 17de eeuw of het begin van de 18de eeuw.

Het oudste bouwwerk waarvan sporen resteerden betrof een houten schuur of werkplaats waarvan de houten wanden rustten op een bakstenen rand. Het langshout was niet zoals gebruikelijk gefundeerd op palen, maar op omgekeerd ingegraven halve tonnen (afb. 10). Het gebouw behoorde vermoedelijk bij een scheepswerf die tot het begin van de 20ste eeuw aan de Kostverlorenkade in gebruik was, gelegen aan het einde van de Bellamystraat, onder de huidige rijweg.²⁹

3.4.3 Bodemopbouw

Uitgaande van de maaiveldhoogte in de resterende delen van de Sloterpolder lag het maaiveld van de landerijen binnen voorafgaand aan de verstedelijking in de 20ste eeuw op ca. NAP -1,8 m. Het huidige maaiveld ligt op ca. NAP +0,5 m. Rekening houdend met zetting betekent dit dat eventuele archeologische sporen zijn afgedekt door een recent ophogingspakket van ca. 2,5 m dik. De Sloterkade ligt in tegenstelling tot de vroegere landerijen in de Sloterpolder nog ongeveer op hetzelfde peil als voor de 20ste-eeuwse verstedelijking.

Archeologisch onderzoek naar waterbodems in Amsterdam heeft aangetoond dat eventuele resten in historische vaarwegen direct beneden de onderhoudsdiepte in de slibbodem aanwezig zijn.³⁰ Dit geldt voor de Schinkel en Kostverlorenvaart. Archeologisch onderzoek heeft uitgewezen dat de Slotervaart ten tijde van de 20ste-eeuwse verstedelijking diepgaand is uitgebaggerd.

3.5 Conclusie: verwachtingsmodel

Op basis van de historisch-geografische en archeologische inventarisatie zijn binnen het plangebied materiële overblijfselen te verwachten die samenhangen met bewoning van de Sloterpolder en de Buitenveldseerpolder vanaf de 11de/12de eeuw. Een hoge verwachting geldt voor de Overtoomse Buurt en andere locaties waar prestedelijke bewoning historisch is aangetoond. Een eveneens hoge verwachtingswaarde, zij het met een bredere spreiding, geldt voor de rest van de ca. 75 m-zone langs de Sloterweg en Amstelveenseweg, waar bewoningssporen kunnen voorkomen in de vorm van middeleeuwse huisterpen. In de waterbodems van de Schinkel, Kostverlorenvaart en in mindere mate de Slotervaart kunnen resten van het transport over deze vaarwegen en van afval van activiteiten op de oever aanwezig zijn.

²⁹ Gawronski & Jayasena 2006.

³⁰ Gawronski & Veerkamp 2017.

4 Archeologische verwachtingskaart

Op basis van de historisch-geografische inventarisatie (hoofdstuk 3) zijn binnen het onderzoeksgebied Hoofddorpplein- en Schinkelbuurt materiële overblijfselen te verwachten die samenhangen met de ontginnings- en gebruiksgeschiedenis vanaf de 11de/12de eeuw. Dit leidt tot een verwachtingskaart voor het plangebied met vijf zones.

A: Overtoomse buurt, huis- en buitenplaatsen

Betreft de prestedelijke Overtoomse buurt en huisplaatsen langs de Sloterweg en Slotervaart die op historische kaarten zijn aangegeven. Restanten hiervan betreffen onder meer (terp)ophogingslagen, erfafscheidingen, houten en bakstenen funderingen, concentraties van huishoudelijk afval en productieafval. De verwachting is daarmee hoog.

B: Sloterweg/-kade, Amstelveenseweg en Overtoom

De Sloterweg en Amstelveenseweg hebben hun oorsprong in veendijken die in de 11de/12de-eeuwse ontginningsperiode werden aangelegd, en zich daarna ontwikkelden tot belangrijke uitvalswegen. Overblijfselen hiervan zijn met name ophogingslagen en verhardingen, die belangrijk licht kunnen werpen op de laatmiddeleeuwse ontwikkeling van het gebied. De verwachting voor de Sloterweg en Amstelveenseweg is daarmee hoog. De van oorsprong 15de-eeuwse Overtoom is in de 16de eeuw vergraven. Eventuele resten van de recentere uitvoering van de Overtoom gingen bij de kanalisering van de Schinkel verloren.

C: Bewoningszone Sloterweg en Amstelveenseweg

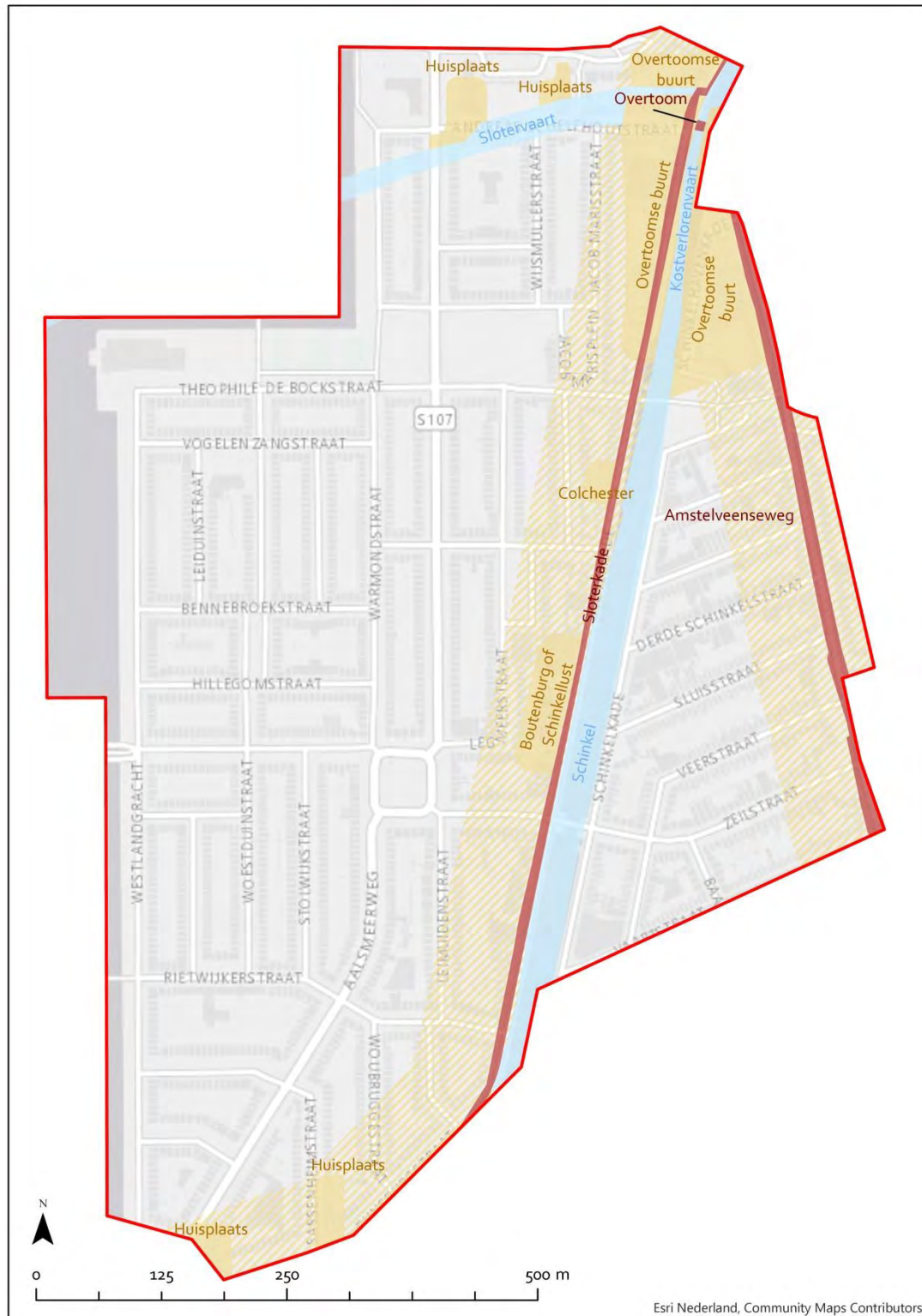
In een 75 m-zone langs de Sloterweg kunnen sporen voorkomen van laatmiddeleeuwse (12de/13de-eeuwse) bewoning. De verwachte archeologische resten komen overeen met zone A, maar hebben een lagere trefkans.

D: Slotervaart, Schinkel en Kostverlorenvaart

De Slotervaart, Schinkel en Kostverlorenvaart maakten vanaf de late middeleeuwen deel uit van een scheepvaartverbinding tussen Amsterdam en het agrarische achterland, maar ook met steden als Haarlem, Leiden en Delft. De enige samenhangende structuren bestaan uit wrakken van kleine vrachtschuiten, maar dit zijn geïsoleerde vindplaatsen met een kleine trefkans. Daarnaast kunnen in de waterbodem losse voorwerpen aanwezig zijn die bij het transport te water zijn geraakt.

E: Buitenvelderse en Sloterpolder

Hier kunnen archeologische resten voorkomen die verband houden met bewoning en landgebruik vanaf de 11de/12de eeuw tot in de 20ste eeuw, zoals sloten en losse vondsten. Ook kunnen huisplaatsen uit de ontginningsperiode aanwezig zijn, maar deze hebben een lage trefkans. Door grootschalige ophogingen in de late 19de en 20ste eeuw zijn deze bovendien verstoord geraakt.



5 Archeologische beleidskaart

De archeologische beleidskaart van het onderzoeksgebied Hoofddorpplein- en Schinkelbuurt is bedoeld als een ruimtelijk schema van de maatregelen die nodig zijn voor de zorg voor het archeologisch erfgoed binnen bepaalde zones of locaties in het onderzoeksgebied. De verwachtingen worden gekoppeld aan de huidige toestand van het terrein en mogelijk opgetreden bodemverstoringen. De clustering van de verwachtingszones resulteert in een beleidskaart met daarop vijf zones met bijbehorende specifieke beleidsmaatregel (Appendix: beleidsvarianten, stroomschema).

**Beleidscategorie 3:**

Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of ondieper dan 0,50 m.

**Beleidscategorie 4:**

Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of ondieper dan 2,5 m.

**Beleidscategorie 5:**

Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² of ondieper dan 2,5 m.

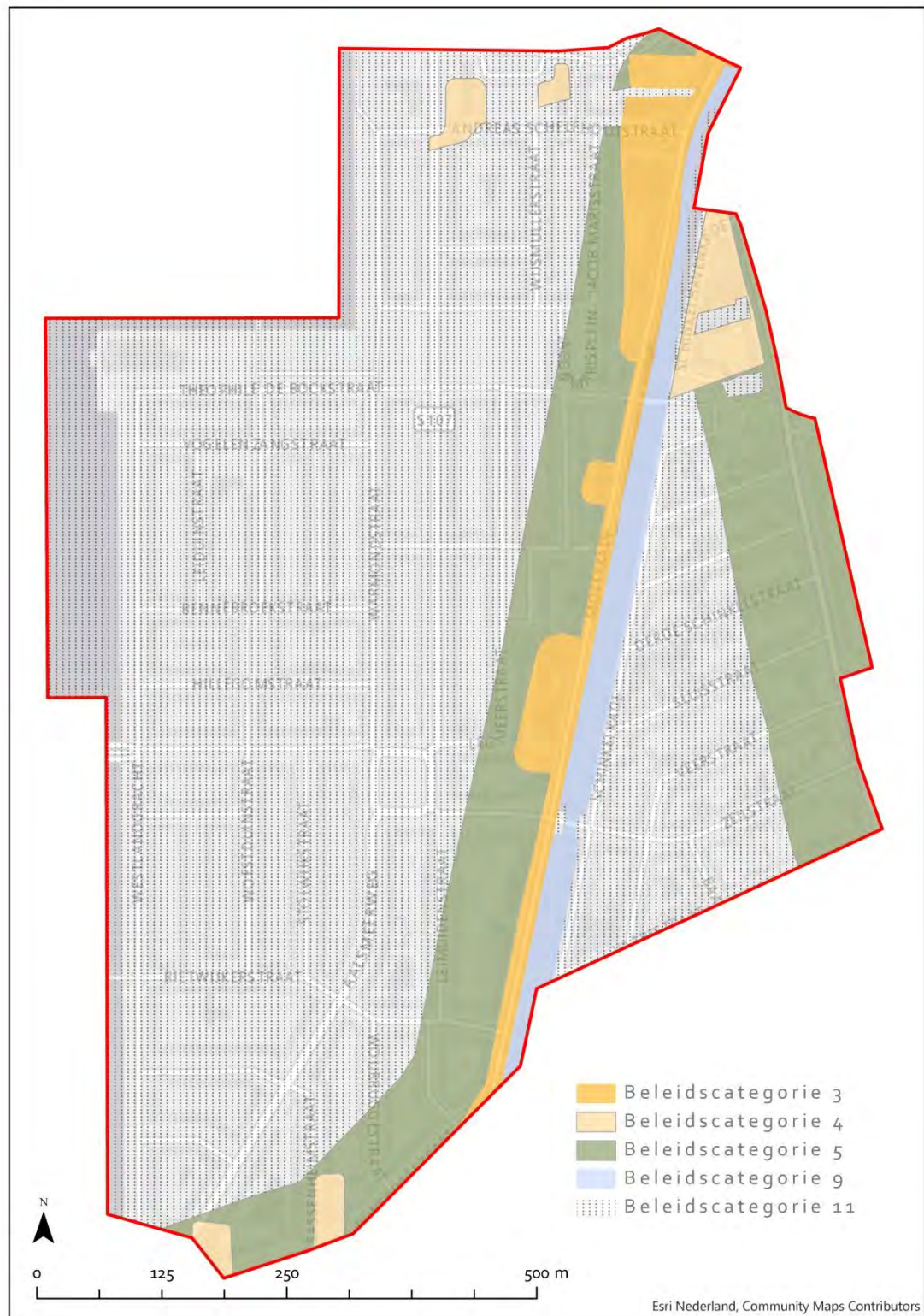
**Beleidsvariant 9:**

Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 10.000 m².

**Beleidsvariant 11: (terreinen met een lage verwachting die zijn opgehoogd)**

Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij alle bodemingrepen.

Voor het gehele onderzoeksgebied geldt conform de Erfgoedwet een meldingsplicht. Indien tijdens de uitvoering van bouwwerkzaamheden vondsten worden gedaan waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat deze van archeologische waarde zijn, wordt dit aan Monumenten en Archeologie, Gemeente Amsterdam gemeld zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen worden tot documentatie en berging van de vondsten.



6 Conclusie

Het voorliggende bureauonderzoek naar archeologische waarden is uitgevoerd voor onderzoeksgebied Hoofddorpplein- en Schinkelbuurt. Hiervoor gelden vijf archeologische beleidszones.

Voor de eerste zone geldt een uitzondering van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder diep dan 0,5 m.

Voor de tweede zone geldt een uitzondering van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder diep dan 2,5 m.

Voor de derde zone geldt een uitzondering van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² of minder diep dan 2,5 m.

Voor de vierde zone geldt een uitzondering van archeologisch onderzoek bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 10.000 m².

Voor de vijfde zone geldt een vrijstelling van archeologisch onderzoek bij alle bodemingrepen.

Voor het gehele plangebied geldt conform de Erfgoedwet een meldingsplicht. Indien tijdens de uitvoering van bouwwerkzaamheden vondsten worden gedaan waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat deze van archeologische waarde zijn, wordt dit aan Monumenten en Archeologie, Gemeente Amsterdam gemeld zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

7 Bronnen

Digitale bronnen

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), 50 cm maaiveld gridproduct, shaded relief. Geodan/Esri Nederland

AAGV: Archief Waterschap Amstel Gooi en Vecht

ARCHIS: Archeologisch Informatiesysteem: <http://www.archis.nl/archisii/html/index.html>

CHW: Cultuurhistorische Waardenkaart provincie Noord-Holland: <http://chw.noord-holland.nl/>

HisGIS: Historisch Geografisch Informatiesysteem: <http://www.hisgis.nl/>

SAA: Stadsarchief Amsterdam: <https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/>

Literatuur

Bont, C. de, *Vergeten land: ontginning, bewoning en waterbeheer in de westnederlandse veengebieden (800-1350)*, Alterra Wageningen 2009.

Bont, C. de, *Amsterdamse boeren. Een historische geografie van het gebied tussen de duinen en het Gooi in de middeleeuwen*, Wageningen 2014.

Borger, G.J., Ontgonnen, bedijkt, bebouwd. De agrarische voorgeschiedenis van het stedelijk gebied, in: W.F. Heinemeijer, M.F. Wagenaar, *Amsterdam in kaarten. Verandering van de stad in vier eeuwen cartografie*, Antwerpen 1987.

Baart, J. M., in: Carasso, D. E. M. (red.), *Historisch Tijdschrift Holland*. 31e jaargang nummer 6, 1999

Cock, J. K. de, *Bijdrage tot de historische geografie van Kennemerland in de middeleeuwen op fysisch-geografische grondslag*, Groningen 1965.

Gawronski, J. en Jayasena, R., *Tweede Kostverlorenkade. Inventariserend Veldonderzoek (2006) (MenA AAR 2)*. Amsterdam 2006.

Gawronski, J., J. Veerkamp, *Frans Ottenstadion. IVO Amstelveenseweg (2004) (MenA AAR 13)*. Amsterdam 2007.

Gawronski, J., J. Veerkamp, *Tussen Veenweg en Schinkel. IVO Amstelveenseweg 122, Amsterdam (2016) (MenA AAR 91)*. Amsterdam 2016.

Gawronski, J., J. Veerkamp: *Amsterdamse waterbodems. Archeologische Begeleidingen kadewerken en baggeren, Amsterdam (2012-2015)*, Amsterdamse Archeologische Rapporten 93, Amsterdam 2017

Heijdra, T., *Bos en Lommer & de Baarsjes. De geschiedenis van Amsterdam-West*. Alkmaar 2004.

Kruizinga, J., *Het XYZ van Amsterdam*, Amsterdam 2002.

Monumenten en Archeologie, *Erfgoed voor de stad. Agenda voor het erfgoed in een groeiend Amsterdam*, Amsterdam 2016.

Provincie Noord-Holland, *Leidraad Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland. Ontwikkelen met Ruimtelijke Kwaliteit*. Haarlem 2010.

Stol, T., *Wassend water, dalend land. Geschiedenis van Nederland en het water*. Utrecht/Antwerpen 1993.

Appendix I: beleidsvarianten en stroomschema

Het archeologisch beleid wordt als maatwerk voor een bepaald plangebied in Amsterdam vastgesteld aan de hand van elf varianten, die een afweging bieden op basis van de aard van de verwachting in combinatie met de specifieke (oppervlakte/diepte) bodemingreep.

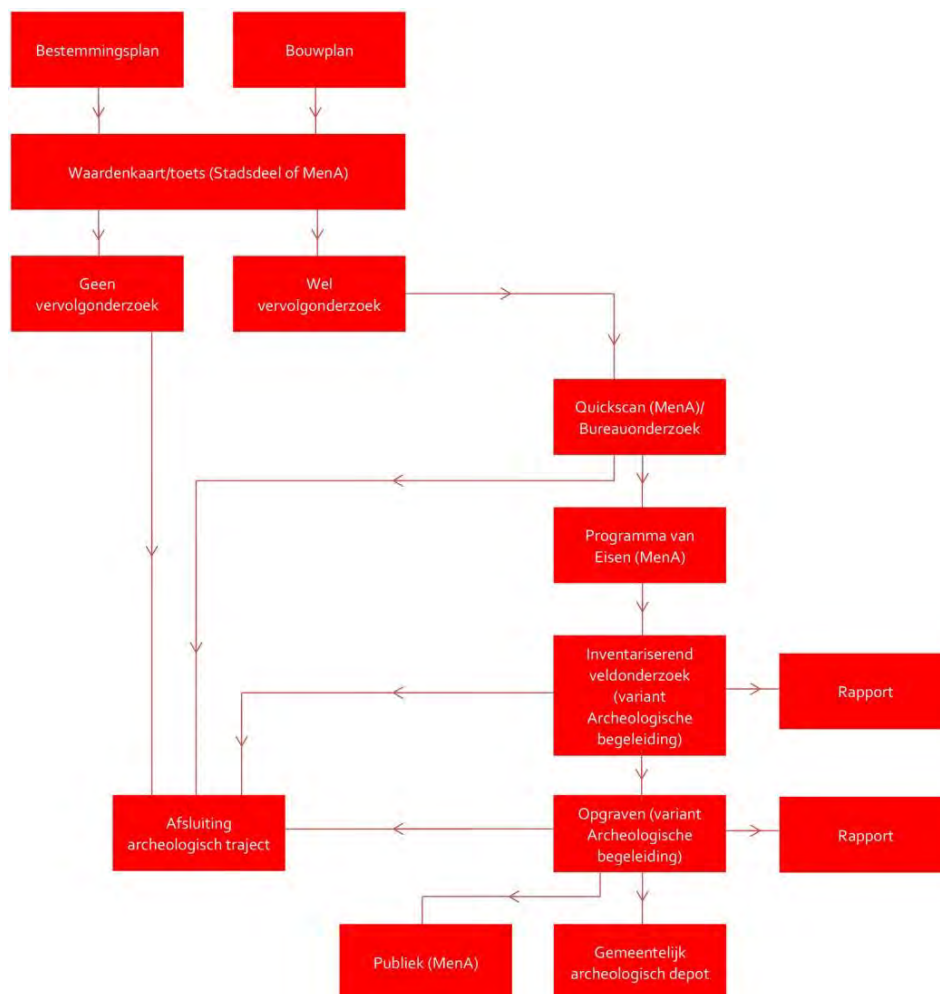
- 1: Gebieden met bekende archeologische waarden. Aangezien hier met zekerheid archeologische overblijfselen aanwezig zijn, is bij elke ingreep in de (water)bodem, ongeacht het oppervlak of de diepte, archeologisch onderzoek noodzakelijk.
- 2: Bebouwde gebieden met een hoge archeologische verwachting binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 50 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 3: Gebieden met een hoge archeologische verwachting langs nog aanwezige historisch infrastructurele assen / in een historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. Deze gebieden zijn onbebouwd of de bebouwing dateert van vóór de 19de eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 4: Gebieden met een hoge archeologische verwachting buiten het historische centrum van Amsterdam, waarvan de huidige bebouwing dateert uit de late 19de eeuw. De verwachte resten hebben een dichte spreiding. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of ondieper dan de 19de-eeuwse ophogingen.
- 5: Gebieden met een hoge archeologische verwachting buiten het historische centrum van Amsterdam, waarvan de huidige bebouwing dateert uit de late 19de of 20ste eeuw. Indien de bebouwing dateert uit de 19de eeuw hebben de verwachte resten een bredere spreiding. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² of ondieper dan de 19de- en 20ste-eeuwse ophogingen.
- 6: Onbebouwde gebieden met een lage archeologische verwachting in de landelijke periferie van Amsterdam. Hier liggen archeologische vondsten dicht aan het oppervlak, zodat relevante archeologische lagen kunnen zijn opgenomen in de bouwvoor. De bouwvoor heeft gemiddeld een diepte van 0,3 – 0,5 m waaronder een eerste sporenvlak zichtbaar wordt. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 7: Bebouwde gebieden met een lage archeologische verwachting binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). De bebouwing dateert uit het einde van de 19de en de 20ste eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of ondieper dan de 19de en 20ste eeuwse ophogingen.
- 8: Terreinen met een hoge archeologische verwachting die als vaarweg in gebruik zijn binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 500 m².
- 9: Gebieden met een lage archeologische verwachting die als vaarweg in gebruik zijn of waren binnen en buiten het historische centrum van Amsterdam. Uitzondering van archeologisch

veldonderzoek geldt bij ingrepen in de (voormalige) waterbodem binnen het historisch centrum kleiner dan 2.500 m² (ga) en buiten het historisch centrum kleiner dan 10.000 m² (gb).

- 10: Gebieden met een lage archeologische verwachting die onder water liggen, of die onder water gelegen hebben en ingepolderd zijn of opgespoten zijn. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen kleiner dan 10.000 m² of in de oorspronkelijke waterbodem of in het oorspronkelijke maaiveld.

- 11: Gebieden zonder archeologische overblijfselen omdat hier al archeologisch onderzoek of grootschalig grondverzet heeft plaatsgevonden voor bijv. zware funderingen, kelders, tunnels e.d. en gebieden in de voormalige landelijke periferie van Amsterdam buiten de Singelgracht met een lage archeologische verwachting die bovendien opgehoogd, onderheid en bebouwd zijn aan het einde van de 19de en in de 20ste eeuw. Hier geldt een vrijstelling van archeologisch onderzoek. Gebieden waar al archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden zijn wel indirect van belang voor archeologische planning omdat ze aanwijzingen geven voor de eventuele aanwezigheid van archeologische resten in omliggende gebieden.

Voor de beleidsvarianten, 4, 5 en 7 tot en met 10 geldt dat het dieptecriterium op de uiteindelijke beleidskaart nader wordt gespecificeerd.



Stroomschema archeologie MenA

Colofon

Archeologisch bureauonderzoek BO 20-024
Amsterdam 2019

Voor akkoord controle proces en waardestelling:

.....

Senior KNA-archeoloog Ma
Gemeente Amsterdam
Monumenten en Archeologie

Datum:	15-04-2020
Status:	1.0
Tekst:	T. Terhorst MA
Redactie:	dr. R.M. Jayasena
Cartografie:	T. Terhorst MA
Vormgeving:	Monumenten en Archeologie, gemeente Amsterdam

© Monumenten en Archeologie, Gemeente Amsterdam, 2020
Postbus 10718, 1001 ES Amsterdam, 020-2514900

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enigerlei andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Monumenten en Archeologie. MenA aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.